

Regionale verschillen in werkgelegenheid en inkomen

De regionale groei van inkomen en werkgelegenheid wijkt sterk af van het landelijke gemiddelde. Het grootste deel van dit verschil kan worden verklaard door regionaal-specifieke omstandigheden.

WIM HEIJMAN
Hoogleraar aan
de Wageningen
Universiteit

RUTGER KROES
Masterstudent aan
de Wageningen
Universiteit

De verschillende regio's in Nederland volgen niet allemaal dezelfde groeitrend wat betreft werkgelegenheid en inkomen. Dit is belangrijk, omdat voor groeiende regio's een ander beleid noodzakelijk is dan voor krimpende of stagnerende regio's. Zo zijn bijvoorbeeld voor economisch sterk groeiende regio's investeringen in infrastructuur veelal noodzakelijk, terwijl deze bij stagnerende regio's achterwege kunnen blijven. Verder heeft de regionaal-economische groei een groot effect op de bevolkingssamenstelling en de behoefte aan huisvesting en voorzieningen.

Door een *shift-share*-analyse van de economische ontwikkeling per COROP-gebied (een statistische ruimtelijke eenheid bestaande uit een samenvoeging van gemeenten met een centrale kern en het verzorgingsgebied) kan dit inzichtelijk worden gemaakt. Vervolgens kunnen de verschillen worden verklaard door de regionale component en de structuurcomponent te berekenen. De analyse is uitgevoerd met data over zowel werkgelegenheid als inkomen (toegevoegde waarde) over de jaren 1997–2007 (CBS, 2010). Deze periode bestrijkt bijna een volledige conjunctuurcyclus. In 1997 verkeerde Nederland in een hoogconjunctuur, de Nederlandse economie groeide dat jaar met 3,6 procent. Daarbij nam de werkgelegenheid toe met 143.000 arbeidsjaren ten opzichte van het jaar ervoor (CBS, 1998). In 2007 verkeerde Nederland eveneens in een hoogconjunctuur. De Nederlandse economie groeide dat jaar met 3,5 procent en het aantal arbeidsjaren nam toe met 200.000. Eveneens in 2007 werden de eerste tekenen van de economische crisis zichtbaar. De economische groei vertraagde echter nog niet direct, deze zou pas later gaan dalen (CBS, 2008).

Verder groeide in de beschreven periode de werkgelegenheid in Nederland met 12,1 procent en het inkomen met 29,4 procent. De groei van de werkgelegenheid blijft achter bij de groei van het inkomen; dit verschil komt grotendeels voort

uit de toenemende productiviteit van arbeid, deze steeg met 15 procent in de beschreven periode.

METHODE

Het shift-share-model splitst de regionale afwijking van de nationale groei in twee componenten: de regionale component en de structuurcomponent (Andrikopoulos *et al.*, 1986; Heijman *et al.*, 2010).

De structuurcomponent is het deel van de regionale afwijking van de nationale groei dat kan worden toegeschreven aan de regionaal-economische structuur. We kunnen spreken van een sterke regionaal-economische structuur als nationaal sterk groeiende sectoren in een regio zijn oververtegenwoordigd en zwakke ondervertegenwoordigd ten opzichte van het landelijk gemiddelde (CBS, 2010). In het tegenovergestelde geval is er sprake van een zwakke regionaal-economische structuur. De regionale component verklaart het deel van de economische ontwikkeling dat toe te schrijven is aan specifiek regionale omstandigheden, zoals bijvoorbeeld de ligging van een regio, bevolkingssamenstelling, de aanwezigheid van een haven of specifiek regionaal beleid. Deze kunnen een positief dan wel negatief effect hebben op de regionale groei.

De sommatie van de regionale component en de structuur-

Correlatiecoëfficiënten

TABEL 1

	Totale afwijking werkgelegenheid	Regionale component werkgelegenheid	Structuurcomponent werkgelegenheid	Totale afwijking productiviteit
Regionale component werkgelegenheid	0,97	-	-	-
Totale afwijking inkomen	0,91	-	-	-
Regionale component inkomen	-	0,90	-	-
Structuurcomponent inkomen	-	-	0,58	-
Verskil totale afwijking inkomen en werkgelegenheid	-	-	-	0,95

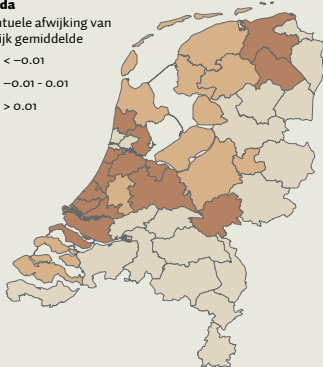
De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

FIGUUR 1

1a. Structuurcomponent voor werkgelegenheid, 1997–2007

Legenda
Procentuele afwijking van landelijk gemiddelde

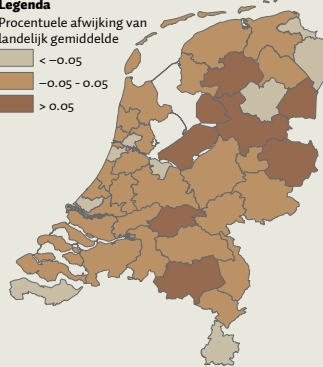
- < -0.01
- 0.01 - 0.01
- > 0.01

1b. Regionale component voor werkgelegenheid, 1997–2007

Legenda
Procentuele afwijking van landelijk gemiddelde

- < -0.05
- 0.05 - 0.05
- > 0.05

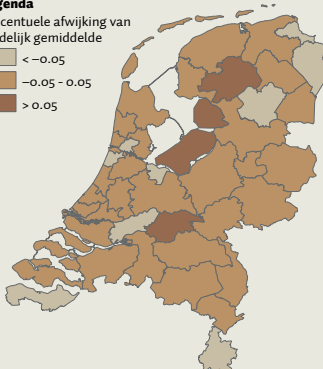

FIGUUR 2

2a. Totale regionale afwijkingen van de nationale groei voor werkgelegenheid, 1997–2007

Legenda
Procentuele afwijking van landelijk gemiddelde

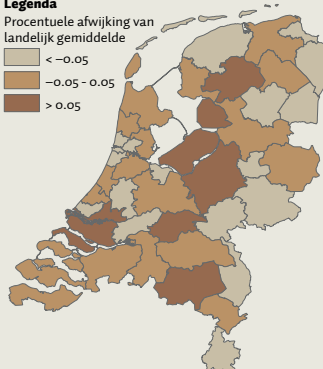
- < -0.05
- 0.05 - 0.05
- > 0.05

2b. Totale regionale afwijkingen van de nationale groei voor inkomen, 1997–2007

Legenda
Procentuele afwijking van landelijk gemiddelde

- < -0.05
- 0.05 - 0.05
- > 0.05

component levert de totale afwijking van de nationale groei op. In het geval van een positieve afwijking groeit de betreffende regio harder, in het geval van een negatieve minder hard dan het nationale groeicijfer.

UITKOMSTEN

Uit de berekeningen blijkt dat, zowel voor werkgelegenheid als voor inkomen, de regionale component een veel grotere invloed heeft op de totale afwijking dan de structuurcomponent (figuren 1a en 1b). Dit blijkt ook uit de hoge correlatie tussen de regionale component en de totale afwijking op het gebied van de werkgelegenheid (tabel 1).

De sectoren met de sterkste groei in de periode 1997–2007 waren verhuur en zakelijke dienstverlening, en gezondheids- en welzijnzorg (CBS statline). In figuur 1a is te zien dat de regio's in en nabij grote steden een sterkere economische structuur hebben dan de regio's daarbuiten. De sterkst groeiende economische sectoren zijn vooral in het stedelijk gebied gevestigd. De structuurverschillen tussen werkgelegenheid en inkomen zijn groter dan de verschillen met betrekking tot de totale afwijking. Dit blijkt ook uit de correlatiecoëfficiënt tussen de structuurcomponent op basis van werkgelegenheid en

de structuurcomponent, berekend op basis van het inkomen (tabel 1). De structuurcomponent verklaart overigens maar een klein deel van de totale regionale afwijking van de nationale groei.

Het kaartbeeld van de regionale werkgelegenheidscomponent (figuur 1b) lijkt sterk op dat van de totale regionale afwijking van de nationale werkgelegenheids groei (figuur 2a). Sterke groei in onder andere de regio Flevoland en een zwakke groei in onder andere de regio's Oost-Groningen, Zuidwest-Drenthe, Agglomeratie Haarlem en Het Gooi en Vechtstreek. Ook de regionale componenten voor inkomen en werkgelegenheid hangen sterk samen (tabel 1).

Sterk groeiende regio's vinden we buiten de Randstad (figuur 2a, 2b). De sterkste groeier is Flevoland: de werkgelegenheid groeide hier in de periode 1997–2007 met maar liefst 46,9 procent en het inkomen met 77,6 procent. De sterkste daler was de regio Delfzijl en omgeving: de werkgelegenheid daalde hier met 8,2 procent en het inkomen groeide met 5,3 procent. Daarnaast bleven ook de regio's Oost-Groningen, Zuidwest-Drenthe, Agglomeratie Haarlem en Het Gooi en Vechtstreek achter bij de landelijke economische groei. Het is te verwachten dat de resultaten voor werkgelegenheid en inkomen met elkaar samenhangen. De hoge correlatie tussen de uitkomsten bevestigt dit (tabel 1).

De totale afwijking van de regionale ten opzichte van de landelijke productiviteitsgroei komt nagenoeg overeen met het verschil tussen de totale regionale afwijking van de nationale inkomensgroei en de totale regionale afwijking van de groei van de nationale werkgelegenheid (tabel 1).

CONCLUSIE

De Randstad en andere gebieden rond grote steden kennen een sterke economische structuur, maar laten in de beschreven periode een zwakke groei zien. In een aantal gebieden rondom de Randstad is de groei van werkgelegenheid en inkomen relatief sterk, met name in Flevoland en Zuidoost-Friesland. De relatief dunbevolkte perifere gebieden vertoonden over het algemeen een zwakke economische groei.

De uitkomsten betreffende de werkgelegenheid en het inkomen hangen sterk samen. De verschillen worden verklaard door verschillen in de regionale productiviteitsontwikkeling. De regionale component verklaart voor het grootste deel de regionale economische groei. Het zijn vooral de specifieke regionale omstandigheden die de regionale economische groei verklaren en niet de regionale economische structuur.

LITERATUUR

- Andrikopoulos, A., J. Brox en E. Carvalho (1986) Shift-share analysis and the potential for predicting regional growth patterns: some evidence for the region of Quebec, Canada. *Growth and Change*, 21(1), 1–10.
- CBS (1998) *De Nederlandse economie 1997*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- CBS (2008) *De Nederlandse economie 2007*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Heijman, W.J.M. en R.A. Schipper (2010) *Space and economics*. Wageningen: Wageningen Academic Publishers.